

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ, a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ ozimzendők. A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Aron; Girsik János, Szabó Sámuel, Vörös Sándor,**
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

Tartalom: Havi emlékeztető: Junius. Kiállítási levelek. IV. — A len. R. J. — Egyvelleg: Felkérés. Értesítés. Mezőgazd. állapotok. Erd. méhész-egylet II-ik köre. Trieszti ált. bizt. társ. emlékirata. Erdőpusztítás egy szomorú példája. Szarvasmarha dobkorja. Miképen lehet a legrosszabb vizet is locsolásra használni. A paszuly érésének siettetése. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Havi emlékeztető.

Junius.

Ház és udvar. Minthogy a munkások teljes ellátás és élelmezésben részesülnek; főképen az aratási munkálatok megkezdése előtt minden gazda előre szerezze be a szükséges élelmi szereket, nehogy ezek hiánya miatt, munka-szünetelés által károsodjék.

Szérüskertből minden hulladék és utban levő szalma-polyvamaradvány elszállítandó.

A megkezdett építkezésekhez minden anyagot meg kell most hordani, nehogy a kevés gabona behordása idején az igás erő kovesbittessék.

Gőzgéppel csépléshez szükséges kőszén vagy fa beszerzendő.

Magtár és padlások kijavíttatnak, pinczék hűvös éjjeleken szellőztetnek.

A jégverem ajtajára gyékény vagy szalma takarót függesztünk.

Szántóföld. Az ugarföldek trágyázása folytatandó; megkezdett ugarlás bevégeztek. Elavult luczernások, miután az első kaszálás megtörtént, feltöretnek.

Harmadik részlet takarmány-törökbuza, tatárka, (haricska), köles és mohar még sikerrel vehető, szintén az ugynevezett hathetes vagy cinquantino törökbuza e hó elején vetve, kedvező időjárás esetén, kielégíthető termést adhat.

Repcze és őszi árpa aratása megkezdetik.

Buza-vetésből a rozs kalászkok kiszedetése figyelmünket el ne kerülje.

Répa, burgonya, törökbuza, dohány, paszuly kapálása és töltögetése: a legsürgősebb munkálatok.

Rét és kaszáló. Széna kaszálás és gyűjtés kezdete e hónapra esik.

Zabos bükköny, luczerna, baltaczim, vöröshere lekaszál-

ható; a hereféléket mult hónapban említett gyűjtés, szárítás, behordási módozatban részesítsük.

Luczernásban mutatkozó aranka, száraz árpa polyvával befedetik, vagy kikapálva elégettetik. Az arankafoltok gyakori lekaszálását is gyakorló gazdák kedvező eredményre vezetőknek találták.

Magnak szánt luczernások meghagyatnak.

Áltattenyésztés. A kutak kitisztíttatnak, hogy állataink tiszta izü és salak nélküli vizet élvezhessenek.

Polytonos hőségben dolgozó jármosokra üdítő és hűsítő hatással bír a zöld takarmány-törökbuza; ezt tehát ne vonjuk meg tőlük.

Az itató vályuk tisztántartása szigorú ellenőrzést igényel. Szopós csikók, midőn anyjukkal a déli melegben hűvös istállóra huzódnak, zabra szoktattatnak.

A j. házoknak leginkább restségen alapuló előitélete, hogy a birkanak nem kell friss viz, leküzdendő. Vizenyös, buja fűnövésü láposok megméltelyezik a juho', ily helyek tehát kerülendők.

Folyó, patak vagy álló viz hiányában a sertések számára feresztő gödrök hanyatnak. A malacznáj estve-reggel zsákból elimeztetik, a mi szép fejlődésüket elősegíti. A kanok számára külön járást jelezünk ki.

Gulya, ménes, bivalok, ha lehetséges, a déli hőségben vízbe állíttatnak.

A házi szárnyasok elegendő friss vízzel láttatnak el, vályujokba néhány rozsdás vas szeget teszünk.

Szőlő. Másodszor kapálunk, hogy a szőlővirágzás gyomot és gatz ne találjon. A virágzás alatt minden munka szüneteljen; ennek lefolyta után, midőn már a szőlő szeme kifejlődött és szilárdan áll, kezdetik a honaljzás, a kacsozás és ezt követi a felkötés. A honaljás és kacsozás töben levágandók; a multhavi válogatás óta kinőtt uj és meddő hajtásokat teljesen eltávolítjuk. Kötözésre legjobb a fonnyasztott káka és a hárs.

Pincze. A pincze ablakokat meleg időben zárva tartjuk és csak hűvösebb éjjeleken szellőztetünk; a hordókat feltöltögetjük és tisztára keféltetjük.

Gyümölcsös. Az ojtóványok és nagy fáknál előforduló fattyu hajtásokat gondosan el kell távolítani. Cseresznyét és meggyet, melyek e hónapban érnek, a kártékony madaraktól védeni kell. A lehullott rosz gyümölcsöket szorgalmasan össze kell gyűjteni és hig

mésszel megsemmisíteni, sertéseknek adni stb., hogy az abban található ártalmas rovar (*Anthonomus*) szaporodását megakadályozzuk. A hajtószemre való szemzés még e hónapban folytatathatik. Az olyan növényű fákon, melyeknek törzsei nagyon megfásodtak, a kéreg az éjszakai oldalon felhasítandó, hogy a nedvkerítés szabad utat nyerjen.

Faiskola. A későn fejlődött nemes hajtások csapra köttetnek. Azon nemes erős hajtásoknál, a melyeken mellékajtások fejlődnek, a mellékajtások visszametszetnek és csak a főhajtások hagyatnak meg. A kellő hosszúságra (4–6 hüvelyknyire) nőt tavaszi oltványok, ha még nincsenek kibontva, a kötelekből kibontandók. A faiskolát gyomlálni, kapálni és az oltványokról a fattyó hajtást metszeni kell. A kikelt és a tavaszkor kiültetett vadonczok földje tisztán tartandó és száraz időjárás alkalmával megöntözendő. Azon ágyásokat, melyek maggal vannak bevetve és melyeknek a jövő évben való kikéltése remélhető, nagy kímélettel kell gyomláltatni, de öntöztetni nem szükséges. Cseresznye és kajszinbarack-magvak gyűjtendő, melyeket legjobb mindjárt elvetni, mert ha sokáig a levegőn állanak kiszáradnak és nehezen kelnek ki.

Konyhakert. Az őszi sorba vetett gyökeres növények megkapálandók és a gyomtól tisztán tartandók. A kiültetett káposzta rózsa megkapálandók és a szükséghez képest esős időben trágyalével megöntözendők. A korán vetett borsók és a magnak meghagyottak leszedendők. Törpe borsó fajokat ujjal vethetünk. A paszulyt, ha azt a vetés előtt nem tettük meg, meg kell karóztatni. Törpe paszulyt ujjal vethetünk. Az ugorka és dinnye hajtásait vissza kell csipkedni; ha bő termés van, minden gyümölcs lelett két levélre kell vissza vágni és a gyümölcsöt (terméseket) deszkára helyezni. A besavanyitni való ugorka most vetendő. A fokhagyma szárait le kell tiporni, hogy ki ne magvazzék. Nyári retek, endívia, fodros káposzta vetendő.

A káposztafélék a szükséghez képest megöntözendők, elvünk legyen: erősen, de ritkán öntözni. Az epek indái folytonosan eltávolítandók, kivéve az olyan fajták indáit, a melyeket szaporítani akarunk. A spérta metszés csak e hó közepéig tart, az ültetvény tisztán és puhán tartandó. A magnak kiültetett sövények karókhöz kötendők, a káposzta és retek-magvak a madaraktól óvandók, hogy azokban kárt ne tegyenek. Az utak a gyomtól tisztán tartandók. A melegágyakról az ablakok, ha szép időjárás van, leveendők. Paszuly, borsó, ugorka szedése folytonosan tart. A paradicsom karóztatik és felkötetik. A rászáktól felszabadult melegágyakat fel kell ásatni s ugorka, paprika és paradicsommal bevetni.

Diszkert. Azon virágágyak, melyek tavaszi virágokkal voltak beültetve, felásandók; a gumók, virághagymák kiszedendők és árnyékos szelcs helyre elrakandók. A szőnyeg (Teppich) növények Fuchsia, Lantana, Heliotropium sat. rendeltetési helyeikre elültetendők. Georgina és egyáltalában minden magasabb növényű és könnyen törő növény megkarózkodó és felkötendő. A virágágyások, gyepek, fák és cserjék száraz időben szorgalmasan öntözendők. A gyepek, ha kellően megnöttek, lekaszálandók, az utak szélein a gyep élesen levágandó. A rózsa szemzése hajtó szemre megkezdetik. A hidegházi növények átültetendők és a cserepek félig nedves porondba állítandók. Azon virágmagvak, melyek érni kezdenek, leszedetnek; a mag tenyésztésre a legszebb példányok kiválasztatnak. A szegfű homlitásnak most van az ideje.

Méhészet. Az erdélyi országrészben tulajdonképen június a rajzási hónap és csak kivételesen történik ez május második felében. Kasaink és kaptáraink kívülről csinosan leiskárolva, légmentesítve; belül pedig szalma futó lángjával kiégetve készen várják az új lakókat. A rajzáshoz való minden készletünk és eszközünk teljes rendben legyen. Reggeli 8–9 órától délutáni 3–4

óraig jól vigyázzunk. mert ezen idő alatt szokott történni a rajzás. Az idejében elkészített kasokat a raj kiindulásakor még egyszer futó lánggal kiégetjük, nehogy abban pók, pokháló vagy valami más alkalmatlan és káros p. o. léppille tojás-vagy báb maradjon és mikor a kas kihült, mézes, vagy sós vízzel — ámbár tapasztalás szerint a tej legjobb — belsejét befecskendezzük és a rajt befogjuk. A rajzott kasokat szigoruan számon tartjuk, hogy azután 8–9 napra a második rajokat is bizton várhassuk. Ha az idő alkalmas — kellő meleg, közben esővel — nem is marad a második raj tovább benn. Harmadnegyed rajokat egyesíteniük kell, vagy visszavertük az anyakashoz; összeszállott rajokat jobb, ha nem osztjuk szét. A Dzierzon-Berlepsch új kaptárokat e hóban népesítsük be rajokkal. A mely kasok előtt szakál-alakban több napon át hever a raj, ha meg vagyunk győződve, hogy ott már új királyné peték vannak lerakva, vagy már éppen beboltozott e nemű sejték — az, mint erőszakolt raj üres kaptárba átdobolandó vagy felpóczolandó. Gyenge kasainkat úgy döntajt, néhány perczre nagyon népessékel való megcserélés által népesítjük meg.

Erdészlet. F ő h a s z n á l a t. A mult havi teendőknél kivül a leszállított faanyagok átadása képezi az erdész feladatát és ott, hol hasított áruk készítettnek, ezeknek elkészítése szorgalmazandó. A mel-l ő k h a s z n á l a t a faszedésre, legeltetésre, a cserkéreg készítésére terjed ki. Erdőmivölés. A magas helyeken az erdészek befejezendők. Az erdővédelem a legeltetés ellenőrzésére, a vesszőlopás meggátolására és az erdőszelek gyakori bejárására terjed ki; ott hol a szúrovar pusztításaitól lehet tartani, a szükséges óvintézkedések megteendőek és fenntartandók. A vadászat az őzbakra szorítkozik.

Kiállítási levelek.

IV.

(G. V.) A tenyészhalkiállítás értékét nagyban emeli azon kedvező körülmény, hogy az állatok igen czélszerű, magas, tágas és világos akolban vannak elhelyezve; úgy, hogy a megtekintés a legkényelmesebben eszközölhető. Osztályonként haladva: a merino electoral-negretti állatok között a szászországi Gadegast Róbert remek állatai vonják magukra a figyelmet és bár a jury nem nekik adta az első díjat, t. i. a diszoklevelet, velünk együtt sokan úgy vannak meggyőződve, hogy azt határozottan megérdemelték. Utánna gróf Brunswick Géza mártónvásári nyája következik, mely az előbbinek leánya és kiváló testfejlődés, valamint rendkívüli benőttség által tűnik ki; az állagos nyirési súly mosatlanul 4½ kilót tesz, a kos eladás is jelentékeny. Elsőrendű még a Gróf Hunyadi Imre és Gróf Henkel Laura nyája, hol a gyapju metermázsája 300 illetve 270 forintért értékesül; hasonlólag Gróf Károlyi Alajos tótmegyeri uradalma, hol közel 20,000 juh van tenyésztésben; a gyapju finomságára csak annyit jegyzünk meg, hogy legmagasabb árban lesz mindig fizetve. A bíráló bizottság is elismerte a rendkívüli eredményt, midőn a grótot diszoklevéllel tüntette ki; ellenben Herczeg Lobkowitz Nándornak igen finom birkáit hátrább tette, mint megérdemlé; kivált az ellen volt sokaknak kifogásuk, hogy Gróf Thun Hohenstein peruci uradalma magasabb elismerést nyert. Sok jó névvel találkozunk még itt: a Czilchert nyáj, Gödöllő, a Sina-féle ercsi nyáj, Zi-

ch y Edmund,*) stb. és ha többet nem említünk, ez csak tér szüke miatt történik. Az erdélyi országrészben e finom gyapjas állatnak természetesen nincs hazája; sőt még a szövetgyapjas is alig élhet itt meg; ezek közül a Steiger Ottó leutenitz nyája annyira kimagasodott, hogy versenytárs nélkül állott; szépen fejlett állatai 2—4 kilo mosott gyapjút adnak.

A hazai fésűs juhok reánk nézve igen nagy jelentőséggel bírnak, mert közepes testnagyság és szerény igények mellett 2—2½ kilo mosott gyapjút ad, mely metermázsánként 180—220 frton értékesül. Régibb tenyésztőink közül a Geist és Fazekas-féle nyáj az alapító elhalálózása folytán némelyek szerint némi visszamenést mutatna; igen szépen vannak képviselve Györgyei Illés, Jaross Károly, Lossonczy Mihály, Bárány Könyögszwarter Mór és Schamburg Lippe herczeg verőcei uradalma. Megemlítésre méltó még a Gróf Festetich Tasziló ollári és vasvári nyája, a mely midőn az uradalmak 1876-ban a bérléttől visszavételtek és a házi kezelés ismét szerveztetett; részint a bérlők, részint a közel vidék anyagából összevásároltatott; a javításra egy ízben Skublics-féle kos használtatott, a gyapju ár majdnem 200 frtot ér el metermázsánként; a hizott juhok test-sulya 60 kilót megközelít. A Györgyei-féle nyáj is szép eredményeket tüntet fel; külön pepineria van néhány év óta, melynél a javítás és vérfrissítés vásárolt kosokkal történik, természetesen kézi fedezéssel; a hizott ürök párjáért 30 frtot adnak, míg a gyapjút 202 fittal veszik. E fajtnál a hizalás igen gyakran fordul elő és jó eredményt mutat fel a szerint, a mint az illető tenyésztő inkább a testre, vagy a gyapjura fekteti a sulyt. Így például a Jaross-féle nyáj igen szép sulylyal bír, a mennyiben a 3 éves kos nem hizott állapotban 80—100, az ürü 55—60, az anya 40—50 kilót nyom; a gyapju átlag 2·3 kilo darabonként, ára még mindig 180 forint körül áll; úgy, hogy ezt valóban megfelelő sikernek lehet mondani. A hazai fésűs juhok kiállítása egyike volt a legszebbeknek, mert alkalom nyílt a belföldi anyag tanulmányozására és összehasonlítására, mely ily mértékben alig fog többé előfordulni; miután az országos tenyészállatvásárok kétfelé szakítása óta sem kiállító, sem látogató nem jelenik meg kellő számmal, hogy az óhajtott cél: az ismertetés és értékesítés elérhető lenne.

A francia irányu, leginkább Rambouillet fajta bemutatásában a németországi tenyésztők állanak első helyen, közöttük ismét Goedecke, Kayser Hugó, Nathusius és Bárány Richthofen Ernő. A legtöbb nyáj, éppen úgy mint maga a divatba jött irány is, fiatal 10—20 éves; csak a Nathusiusé érte el a 30 éves kort és ha ennél fogva az átörökítés állandósága még nincs is huzamos időn át bizonyítva, a kiállított anyag mindenesetre kiváló eredményre vall. Hogy a tenyészczélt röviden jellemezzük, ideiglatjuk a hurdisburgi Nathusius által közölt adatokat: „a tenyészczél 1856-tól kezdve egyenlő és pedig tömeges test; tömeges, de nemes fésűs gyapju, kellő hizékonyság,

*) Gróf Festetich Taszilónak újabb időben nagyon szép fejlődésre jutott nyáj, mely szintén Gadegastól nyerte tenyészanyagát.

gyors fejlődés, az anyák átlag sulya 66¼ kilo, az átlag nyírési suly pedig (mindenesetre mosatlanul) 6·8 kilot tett.“ E gyönyörű collectionnak 8 kos, 8 anya, az összes szakértők egyhangu helyeslése mellett, a legnagyobb kitüntetéset, a diszoklevelet ítélte oda a jury. Hazai kiállítóink közül ezen osztályban Skublics Sándor zalaszentmihályi földbirtokos minden versenytárs nélkül áll, kosait 40—250 frtig darabonként annyira elkapkodják, hogy néha már az egy éveseket is elviszik. Az állatok teste feltűnő nagy, hizásra képes; bőséges, de csak középfinom és középhosszu gyapjuval, melyből átlagban darabjáról mosatlanul 5 kilot nyírnak; ára 65—70 frt. között változik szintén mosatlanul metermázsánként. Mellékesen megjegyezzük, hogy a német tenyésztők eleintén mesés árakat kértek és csak nagy lassan puhultak meg; több darab meg is döglött állítólag a rossz víztől. Részünkről senkinek sem ajánlanók, hogy kiállításon tenyészállatokat vásároljon; mert a mily előnyös ott egy tárgyat venni, mely tudvalevőleg kiváló gonddal van készítve; épp oly hátrányos az állatokat illetőleg, mert ezek is mindig kisebb-nagyobb mértékben „elő vannak készítve“, mely előkészítés a legtöbb esetben a nemzőképességen boszulja magát; — ily szomorú példa már nálunk is fordult elő.

Az angol husjuhok közül részint a hosszú, részint a rövid gyapjasak szerepeltek; több kiállítót a kolozsvári állatkiállításon is megfordult Rosenthal beviteli cég képviselt. A legkiválóbb állatok az angol trónörökös birtokaiból kerültek, pompás Southdownjai általános feltűnést keltettek; továbbá excellált Lord Campdown és a német tenyésztők közül Lessmann, mindenkifelett pedig Salmons Leon rendkívül fejlett Hampshiredownjai (és nem Oxfordshire, mint a catalogus mondá), ki a hizott juhok osztályában, mint említettük, a legwesesebb sulyt érte el. Hazánkat legméltóbban a kisbéri ménésuradalom képviselte, melynek hosszúgyapjas Cotswold kosai keresztezés céljából tartatnak.

A raczkák — vagyis hát parasztjuhok — igen csekély számmal és nem éppen kiváló minőségben voltak képviselve; nagyon sajnáljuk, hogy nem láhatték ott a mi mezőségi vagy havasi juhunkat. A kolozsmonostori tanintézet csak a bejelentésnél maradt, de tudtunkkal ki nem állított; valódi raczkát a debreczeni juhtartó gazdák hoztak, ezek ki is lettek tüntetve.

Az „Egyéb fajták“ között a kassai tanintézet frieslandi juhait tüntet ki, melyeket Dr. Rodiczky Jenő importált; de miután ez csak a múlt ősön történt, az érdekes kísérletnek még csak elején; a cél részben tiszta tenyésztés, részben keresztezés a hazai „raczkával.“ Az állatok nagy test és kiváló tejelőképeség által tűnnek ki eredeti hazájukban; de hogy a lópvidék szülőltje mennyit fog ebből itt nálunk megőrizni, az a jövő titka.

A nagyszámu keresztezés között szerintünk legsikeresebbnek a Cotswold merinó mondható, melyet legszebb példányokban Gróf Károlyi Alajos tótmegyeri uradalma, továbbá a bábolnai és kisbéri ménésbirtokok mutattak be. Említettük már, hogy ezen keresztezés szolgáltatja a párisi juhpiacznak, hol rengeteg állat lesz elfogyasztva, legkereset-

tebb anyagát, gyapjuja körülbelül a mienkhez hasonló áron kel.

A juhkiállításnak példás berendezése és intézése körül Tormay Béla ministeri tanácsos és Reuss Henrik csoportbiztos szereztek maradandó érdemet.

A len.

Alig van hasznosabb, keresettebb növényünk, mint a len, melyet már az ó-korban is termesztettek.

A lennek többféle fajtája ismeretes, van fehér virágú, kék virágú, van nyílt tokú s van zárt tokú.

Ujabb időben nagy hirben állnak: a rigai orosz s a zeelaudi belga len. Igyekezünk tehát mi is e fajtákból szerezni be vetőmagot — vagy a honit nemesíteni, hogy minél hosszabb szálu legyen az.

A len nem a száraz meleg éghajlat lakója, ott eltörpül apróra marad, a tengerparti s felvidéki hűvös, nyirkos levegőt kedveli, a hol nem termeszteti — nagy hiba.

Egyike azon növényeknek, melyből tultermelés soha nincs, ha bent az országban nem tudjuk is feldolgozni, mint nyers áru örömet kivitetik a külföldre, hol a gyáripár feldolgozza, átalakítja s így jó a világereskedelemben.

Termelésére nézve, mint legfontosabbakat a következőket kell tudni.

Arra törekedjünk, hogy minél hosszabb és finomabb legyen a len, hogy ezt elérhessük:

1. figyelembe veendő a talaj; 2. nagy gondot kell fordítani ennek művelésére; 3. jól kell trágyázni alá s a legjobb fajtából szerezni be a vetőmagot.

Sokan vétenek a len mivelése ellen. A legtöbbször nem mivelik meg kellőleg alá a talajt, vagy az nincs jó trágyaerőben, avagy kimélik a magot s nem vetik elég sűrűn stb.

A legjobb árpatalajt kell kiválasztani alá, tehát a mely nem tulságos kötött, hanem inkább mély, porhanyó s könnyű miveletű. Uj töréseken rendszeren igen jól fejlődik. Nedves talaj nem neki való. A sekély termőrétegu talajon szenved a szárazságtól is. Televénydús talajon pedig rostja durva lesz.

Minden tarlót alá úgy készítünk elő, hogy előbb sekélyen felszántjuk, hogy a gyommagvak kicsirázzanak benne s a lent fejlődésében ne akadályozzuk. Ez nagyfontosságú s azért el ne hanyagoljuk; — azután, ha a talaj kizöldelt, jól megfogasoljuk vasboronával s ez eljárást ujából ismételjük, mert rendszeren mindig marad gyommag a talajban, mely nem szokott egyszerre kicsirázni s azután úgy hagyjuk a talajt őszi szántásig.

Az őszi szántás mélyen végeztessék két ekével egymásután haladva, 26—30 cent. kell len alá a talajt elkészíteni, így végzik ezt a belgák, kik a leghiresebb lentermelők. Apránkint ily mélységre eljuthatunk; egy részt, hogy mélyen porhanyított talajt kapjon a len, mert annak gyökerei szinte felnyire oly mélyen lemennek a talajba, mint a hogy áll a szára a föld felett; más részt, hogy elegendő nedvességet gyűjthesse télen át, mi a len későbbi nevedezésére rendkívül jótékony

hatással szokott lenni. Sőt az ilyen mély szántásban nem dől meg oly könnyen s mivel több táplálékot talál benne, magasabbra is nő.

Az őszi mély szántás akkor sem maradhat el, ha kapás növény után vetjük is a lent.

Ott, hol a talaj nem elég mély (egyenlő), hol rosszabb minőségű föld kerül fel az altalajból, még azt is lehet javítani trágyával s bizonyos idő elteltével — lentermelésre használni.

A len alá mélyen elkészített talajt, a többi utánna következő növények is meghálálják. Ezért diszlik utána bármely más növény.

Tavaszkor a lenföld a szükséghez képest még egy vagy két szántást kap — ha nem volt tiszta a földje, tavaszkor előbb időt engedünk arra, hogy a gyom kikeljen — ezek közül az egyik extirpálás is lehet; utána elboronáltatik, meg hengereztetik — az ilyen talaj jobban felveszi alólról a nedvességet — s vetés előtt ujából igen jól megfogasoljuk. Szóval, mint a kerti talaj úgy legyen az előkészítve, mert csak az ekkép munkált talajban várhatjuk, hogy finom gyökereit gazdagon képezhesse.

A friss istállói trágya*) nem oly jó alá, mint az érett, mert hogy gyorsan nevedekessék, sok kész tápanyagra van szüksége; ilyet pedig csak érett vagy portrágya nyujt. Továbbá legyen a talaja egyformán trágyázva alá, mert különben egyenetlen lesz a fejlődése, a mi mindenek felett kerülendő. Ez okból ajánlatosabb egy évvel előbb trágyázni alá gazdagon; vagy legalább is, ha a talaj — a hová a lent vetni szándékozunk — sovány, már tél előtt trágyáztassék még. Ajánlatos, a lenföldre portrágyát (komposzt)**) baromfi ürülékkel (por alakban), kormot, hamut, gypszet szórni el. Külföldön pedig szokásban van műtrágyákat vásárolni, u. m. peruguanot és chilisalétromot s ezekkel trágyázzák felül nedves időben a lent, mi mindig biztos sikerű szokott lenni. Jó hatásunak találták a len minőségére továbbá a konyhasót is, ettől a rostok erősebbek lesznek, — kell belőle 1 hold földre 50—100 kiló.

Legjobb előnövénye a lennek a kapás növény, vagy a takarmánynövény (lóhere), kevésbé a kalászos. A mi könnyen értelmezhető, mivel a kapás növény után a talaj legjobban kultivált s a legtisztább állapotban marad vissza.

Ugarban, repcze vagy hüvelyes növények után, szintén jól diszlik — kivált pedig ugarban vagy gyeptörésben.

A friss szántást a len nem kedveli, tehát csak jól beérett talajra vessük.

Megkülönböztetünk jókori és késői vetést. Ott, hol a vidék éghajlata szelid, hol korán tavaszodik, mindig előnyösebb a korai vetést választani; ez jobban biztosítja a termés sikerülését, mint a kései, s úgy szem, mint szálhozama nagyobb szokott lenni; sőt a rovaroktól sem szenved annyira, mint a kései len. Április közepétől május végeig mindig vethető.

*) Legjobb a szarvasmarha trágya.

***) De dudvás ne legyen a talaj, mert a gyom a lent előli.

Itt felemlítendő, hogy a déli tartományokban a lennek egy más fajtája is ismeretes (sőt még Krajnában is) az őszi len, melyet hűvösebb égalj alatt elvetnek augusztus végén s aratnak július elején.

Az őszi len termelésének előnye abban nyilvánul, hogy mind mag, mind száltermése hasonlíthatlanul nagyobb, mint a tavaszi lené; de durvább is, mivel aránylag hosszú ideig vegetál. Különösen magtermése nagy 14—20 mm-áza. Magjának csíráképessége csak 3 év s tenyészideje 44—48 hétre nyulik — Krajnában.

A len, ha finom rostokat akarunk nyérni, mindenek felett sűrűn vetendő. A ritka vetés mindig durva szálakat nevel s akkor alkalmazandó csupán a ritka vetés, ha vetőmagnak valótt természetünk.

Sűrű vetés mellett ugyanis a len felfelé nő, a világosság felé s ha a talaj különben tápdús és jól mivelt volt — egyszersmind hosszúra is nyulik a len — s ez a cél a lentermelésnél, mert minél hosszabbak a szálak, annál nagyobb lesz a termés, aránylag egy hold földről.

A vetése a fonal-lennek szórva eszközöltetik, hossz- és kereszt irányban, sorba vetni csak ott tanácsos, hol magtermelést üzünk.

Sűrű vetés mellett sok mag kell, egy kat. hold földre átlag 180 liter azaz 120—125 kg.

A belgák vetnek holdankint többet is.

A mag jobb ha több éves (4—5 éves). A friss magot megszáritják vetés előtt, 28—30 R° meleget minden kár nélkül elszenved s az ilyen magból tökéletesebb mag származik. Hires fajta len az orosz (rigai), a belga (zeelandi), az amerikai fehér virágú — ezek 1 méter magasságot is elérnek, sőt többet is, hol az éghajlat s talaj nekik kedvező.

Tisztátlan magot, melyben gyommagvak vannak el ne vessünk, mert ez által csak szaporítanánk a lenföldön a gyomokat.

A lenvetést ugyanazon talajon sűrűn egymásután nem üzhetjük, mert a talaj megunja, nem jól termi. Ha azonban mesterséges trágyákat hordunk ki (csontlisztet, hamut, konyhasót s salétromot) akkor 6—7 évnél előbb is vethetjük ugyanoda.

Az elvetett mag sekélyen takartassék alá, könnyü boronával, de nem elég csak egyszer végig menni azzal, hanem kétszeresen, két oldalról.

Vetésre válasszunk napos időt s azon legyünk, hogy kelése egyenlő legyen, lehetőleg egy időben keljen s egyformán nevedjék.

A talaj téli nedvessége sokat tehet a tekintetben s az utánna következő nedves nyár.

Belgiumban szokásban van a len közé murkot, paszternákat, vagy hereféléket vetni. Ezeket, ha gyomlálás idején, mikor a len még fiatal (apró) vetjük el, külön alátakarást nem kívánnak, mivel a meztől járó gyermekek úgy is betapodják a földbe.

Minél ritkább volt a vetés, vagyis minél ritkábban kelt a len, rendszeren annál jobban elgyomosodik.

Laza, szárazabb talajon vetés után közvetlen jó hasznát vesszük a hengerezésnek, mert a henger a talajt össze nyomja s így közelebbi érintkezésbe hozza vele a magot is.

Ha pedig azon eset áll elő, hogy az eső a talaj felső rétegét megkeményíti, mi a lenmag kelésének igen nagy hátrányára van, nem marad más hátra, mint tüskés hengerrel megjárítani.

A gyomlálással elkésni nem szabad s szükség esetén kétszer is kell a lenföldet gyomláltatni. Gyomlálni akkor kell, ha a talaj szikkadt állapotban van s vigyázattal történjék, nehogy kárt tegyünk a vetésben.

A bolhák elszaporodása ellen némelyek kendert szoktak vetéskor a len közé hinteni, melyet később kigyomláznak; mások pedig hamuval szórják be a földet.

Egy sarkalatos pontja a lenművelésnek, hogy ne hagyják a lent túlélni, mivel ez esetben szára megfásul, rostja megkeményedik; nem lesz oly puha, nem oly rugékony. Kivált pedig, ha buja volt és megdőlt, korábban kell annak letakarításához hozzá fogni, mert megromolhatik.

A len kinyívésének ideje akkor érkezett el, ha az „sárga érésében” van, midőn leveleit hullatni kezdi s magja megbarnul.

Tudni való dolog ugyanis, hogy minél inkább zöldjében tépjük ki, annál finomabb anyagot szolgáltat. A még teljesen nem érett mag tokjában utóérik. Csak a magnak való lent kell jobban megérlelni.

Nyívéskor az apróbbakat külön nyűjjük ki, s a magját is külön kévékbe kössük s gyökereit a földtől megtisztogassuk. Azután vigyük tiszta helyre, a hol a nap nem éri s bugázzuk le.

A mag eltartására gondunk legyen.

R. J.

EGYVELEG.

— Felkérés. Az erdélyi gazd. egyesület gyűjteményes borkiállításának mindazon t. résztvevőit, kik a bíráló bizottságnak szánt borokat még be nem küldötték, ezennel felkérem, hogy azt haldéktalanul megtenni sziveskedjenek. Czim: A budapesti kiállítás t. országos bizottságának, Budapest. A szükséges igazolványok és jegyzéklapokkal, valamint felvilágosításokkal az erdélyi gazd. egyesület titkári hivatala készséggel szolgál és kívánatra a ládák elküldését is magára vállalja.

Budapest, 1885. május hó 31-én.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

* * *

— Értesítés. Az erdélyi gazdasági egyesület kertészeti szakosztálya üléseit minden hó első szerdáján délután 5 órakor a köztelken tartja meg, miről a szakosztály t. tagjai ezenel értesítettek.

* * *

— A mezőgazdasági állapotról a m. kir. földművelési ministeriumhoz beérkezett jelentések szerint a fagy és dér az őszi vetések közül némi kárt okozott a már úgy is silányabb repezében és a helyenkint virágzásban levő különben is ritkás rozsbán, az utóbbi különösen némely dunántúli me-

gyekben, u. m. Komárom, Somogy, Veszprém és Zala — érzékenyebb kárt szenvedett; a búzát illetőleg a hideg időjárás csakis a későiekben hagyott hátra némi káros nyomot; a tartós hideg esőzés a vetéseket itt-ott megsárgította, sőt a felvidék némely megyéiben a rozsda felléptét is jelzik; de mindezeknek dacára a búzából a bekövetkezett meleg időjárás folytán általában véve ez idő szerint jó középtermés várható.

A tavasziakat, melyek szép bokrosodásnak indultak, az abnormis idő fejlődésükben kissé visszatartotta, helyenkint sárgulni kezdtek, de egészben véve kielégítően, sőt mondhatni jól állanak.

A kapásnövényekben: burgonyában, tengeriben a fagy és dér leginkább a mélyebb fekvésű földekben tett helyenkint kárt; legtöbbet szenvedtek a kerti növények, a gyümölcsfák és a lapályosabb fekvésű szőlők.

A rétekre a bekövetkezett esőzések már elkéstek, minél fogva csakis meglehetősen szénatermésre van kilátás, a legelők sokat javultak, úgy, hogy takarmányhiányról csakis elvétve érkezik panaszok.

A háziállatok egészségi állapota az egész országban kielégítőnek mondható.

* * *

— Az erdőlyrőrszi okszerű méhész-egylet „II-dik köre“ „nagy-küküllő megyei méhész-egyleti kör“ czímmel pünkösöd harmadnapján (máj. 26.) igen szép érdeklődés mellett megalakult. Az alakuló gyűlés Horváth László kir. tanfelügyelő ur elnöklete mellett és e czélból fölkért méh. egyl. főtitkár Szentgyörgyi Lajos ur jelenlétében, a segesvári áll. iskola épületében tartatott és folyt le, lehető legszébb eredménnyel. Az aláírt tagok száma, csakhamar 30-nál többre szaporodott, mely szám — a tapasztalt lelkesültségből következőtve — pár hónap alatt bizonynyal hatványozódni fog.

A kör igazi mintaszerűen szerveződött. Védelnökévé gr. Bethlen Gábor ur öméltségát, elnökévé Szoboszlai Károly alispán (20 frtos alapító tag), igazgató alelnökévé Rohn Nándor áll. isk. igazgató tanárt, pénztárnokává Kispál Gábor megyei főpénztárnokot, titkárává Gábor Dénes héjasfalvi néptanító urakat választván meg, s a tisztviselői karon kívül 12 helybeli (segesvári) s 12 vidéki választmányi tagot.

A kör létesítése körül szerzett érdemei elismerésül egyl. főtitkár indítványára lelkes éljenzések közt kir. tanfelügyelő ur öméltsága tiszteletbeli elnökké választatott, kit a magunk részéről mi is lelkünkben üdvözlünk.

* * *

— A trieszti általános biztosító társaság a kiállítás alkalmából emlékiratot adott ki, mire annál is inkább felhívjuk a t. olvasóink szives figyelmét, mert ezen társulattal áll egyletünk szerződésileg összeköttetésben.

* * *

— Az erdőpusztítás egy szomorú példája. A Rhone jobb partján, Wallis megyében, Martignytól nem messze, van egy sivár, száraz, pusztá hegyoldal, melyet meglátva, borzadással kell attól elfordulnunk. Sem bokor, sem pázsit

nem szakítja meg sehol ezen kiaszott, szakadékos oldal szemét fásztó sivárságát. 3—4 kilométernyire nem lát az ember egyebet föld és sziklaomlásnál, kavics és kődara folyásnál, a hegytetőtől a völgyig. Minden oly sivárnak és szerencsétlennak látszik itt, mintha örök átok terhe nehezédnek rá. Pedig még nem egészen 80 év előtt pompás gesztenye erdő árnyékában pihenhetett itt meg az utazó, mely kicsiny, de gazdag „Rozet“ nevű falu felett terült el, azt mintegy kiterjesztett szárnyaival védelmezve. — Az erdő eltűnt, s a falut a védelemről megfosztott talaj romjai nyelték el. . . S miképpen történhetett ez? . . . Nem kellett ahhoz semmi égszakadás, földindulás féle katasztrófa, egészen egyszerűen ment véghez a dolog. Egy szép napon egy kapzsi fakereskedőnek kedve kerekedett, hogy a szép gesztenyeerdőt megvegye, s Rozet falu előljáróságának 30,000 frankot ígért annak fáiért. A falut a rengeteg sok arany fémje elcsábította, s annyival is inkább, hogy a hely legelőül megmaradt volna neki, beleegyezett a vásárba, eladta az erdejét saját üdvösségével együtt. Az erdő letarolásával megszűnt a falu jólléte is. Az erdő által többé nem védett talajt és sziklaomladékot saját sulyuk és az eső és hóviz felszaggatta, lehordta, lecsuszította és hömpölygette, elborította vele a szép mezőket, réteket és kerteket, úgy, hogy néhány év alatt a lakosság-nak oda kellett hagyni házait, melyek maradványai most a hegyromladvány alatt nyugosznak. Később egy szakértő kiszámította, hogy a fa, melyet a gondolatban a lakosság így elpazarolt, több százezer frankot megért. A fakereskedő jól megszedte magát, a mit ma is bizonyít még 2—3 öreg ember, kik az erdőt letarolni s avval a helység végromlását is előidézni segítették. („Correvon, les plantes des Alpes“ után F.)

* * *

— A szarvasmarhák dobkórja ellen legalkalmasabb szer az ammoniak, miután az a bendőben kifejlődő s leginkább szénsavból álló gázokat gyorsan leköti, vagyis azal egyesülve, szénsavas ammoniakot képez, mely összeköttetés által szilárd állományú só származik, s az ammoniak térfogata legalább is $\frac{1}{100}$ részre süllyed, tehát a felfuvódásnak is meg kell szűnnie. Egy gazdaságban sem szabad az ammoniaknak hiányozni, mert olcsó s minden gyógyszerárban orvosi rendelvény nélkül is megszerezhető. Egy felpuffadt jármű-ökörré 150—200 gramm ammoniakot számítunk. Egy liter vízbe két-három kanál ammoniakot teszünk s a felfuvódott állatnak beadjuk, a beadás 5—10 percenkint ismétlendő. Egy kanál ammoniak sulya lehet 15 gramm. (Gy. M.)

* * *

— Miképen lehet a legrosszabb vizet is locsolásra használhatóvá tenni? A következő, általam is igen jó sikeréel alkalmazott módszer igen ajánlható általános elfogadtatásra. Minden víz, legyen az bár a legrosszabb, s álljon a legellentételesebb alkatrészekből, melyek mindennemű növényekre károsok, úgy megjavítható, hogy vele a legfinyásabb növények is öntözhetők legyenek. Ezen egyszerű eszköz pedig a méz. Ugyanis a vízbe, melyet öntözésre felhasználni akarunk, oltsunk meszet. Ez a fenékre üllepedik, s magával leviszi mindazon káros befolyású alkatrészeket, me-

lyeket a víz tartalmaz. Ily műtételhez két kádra, vagy a szükséglethez képest bármi más edényre van szükség és ezen kádak terjessége a kert terjedelme, s ennek megfelelő víz mennyiségétől feltételeztetik. Minden akó vízhez két font mészt számíttatik: s midőn a kádak megtöltvék, behányatik a mész, jól megkevertetik s úgy hagyatják, míg az a kád fenekére ülepedik, mi közönségesen két nap alatt megtörténik. Ha a víz átlátásig megtisztult: furjunk a kádba a mész fölött 2—3 ujjnyival magasabban lyukat, s verjünk be csapot, vagy csap nélkül is huzzuk le róla az öntözésre szükséges vizet. A lyukon való lehuzás azért czélszerű, mert így a mészüledék föl nem zavarthatik és a víz tisztán leszűrődik; mi a kupávali meritgetésnél a mész fölzavartatván, a vizet locsolásra használhatlanná teszi. Két kádra azért van szükség: mert az alatt míg az egyikből a már megtisztult vizet öntözésre felhasználjuk; a másikban már ölthetünk meszet, hogy harmadnapra ennek vize is öntözésre használható lehessen. (Nép Kertésze.)

* * *

— A paszuly érésének siettetésére vonatkozólag az Obstgarten a következőket írja: Ha a paszuly későn vettett vagy pedig hűvös, nedves nyarakon, melyek a paszuly érését akedályozzák, vagy ködös, nedves vidékeken, vagy végre, ha a paszuly-ágyakat minél hamarabb más egyébre akarjuk használni, szóval, ha a paszuly érését siettetni akarjuk: legjobb azon növényeket, melyeknek hüvelyében már nagy és kifejlődött szemek vannak, erősen felfelé-huzni (mint-ha ki akarnánk tépni), hogy a talajban vékony kis gyökereik elszakadjanak. Az így félig kitépett növényeket előbbeni helyzetükben kell hagyni a karók mellett. Az eredmény az lesz, hogy rendszeren már egy hét múlva lehullanak a levelek és aztán a szemek teljes érése gyorsan bekövetkezik. Ezen eljárás által először biztosan érett szemeket nyerünk, másodsor a szemeket 3—4 héttel előbb lehet főzeléknek használni, harmadszor korábban lehet más egyéb termelése végett megmunkálni.

Üzleti szemle.

Marha- és sertésvásárok jegyzései.

Budapesti marhavásár máj. 28-án. Összes felhajtás 2067 db. nagy és apró marha. — Ebből eladatott 17 db. bika, 794 db ökör, 340 db vágó tehén, 144 db. fejős tehén, 77 db. bival, 683 db. borju, — db. bárány, — db. juh. Árak: bika darabonként 110—260 frt, ökör páronként 180—420 frt, vágó tehén páronként 140—280 frt, fejős tehén darabonként 100—200 frt, bival páronként 120—280 frt, borju darabonként 6—30 frt, bárány páronként — — forint, juh páronként — — frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 52—55 frt, tehénhús 51—54 frt, borjuhús 60—65 frt, bivalhús 47—52 frt.

Pozsonyi marhavásár május 18-án. Összes felhajtás 1633 darab, és pedig 1394 darab magyar, — darab lengyel és 239 darab német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 51—62½ frt, lengyel — frt, német 54—63 frt, tehén

48—56 frt, bika 49—55 frt, bival — — frt. Lábán darabonként — — frtot fizettek.

Bécsi marhavásár május 18-án. Összes felhajtás 3269 drb és pedig 1051 drb. magyar, 1695 drb. lengyel és 523 drb. német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 51—62½ frt, lengyel 50—56 frt, német 51—64 frt, tehén — — frt, bika — — frt, bival — — frt. Lábán darabonként — — frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár május 29-én. (Az első magyar sertéshizláló és kölcsönelőező részvénytársaság jelentése.) Az e heti üzlet áremelkedéssel folyt le, mert használható áru a piacon hiányzott és élénkebb üzérkedés mutatkozott.

Heti átlag árak: magyar vál. áru 260—320 klgr. nehéz 41—42 krral, 180—240 klgr. nehezek 41—43½ kr. Öreg 300 klgr. túli nehéz 39—40 kr, vidéki sertés 40—42 kr. Transitóban: szorbai 40—42 kr., románia 39—40 — kr, tuskés — krral tiszta kilogrammonként. Összes felhajtás: 7238 darab, összes elhajtás 7109 drb.

Bécsi sertésvásár máj. 26-án. Összes felhajtás 6801 drb. és pedig — drb. nehéz, — drb. középnehéz és — drb. süldő. Árak 100 kilonként: nehéz 36—37 frt, középnehéz 30—35 frt, süldő 35—45 frt; szalonna és zsír — — frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Erdővéd kerestetik Hévízre Nagy-Küküllőmegyébe.

Csakis az erdőri vizgát jó eredményel letett magyar- és oláh nyelvben jártas egyének nyernek alkalmazást.

Homoród-Hévíz.

(4—5) (12.) Gróf Haller János.

A magyar gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete

ajánlja a t. cz. földbirtokos és bérlő uraknak állás-közvetítő-osztályánál bejelentett tagjait elhelyezésre. Az ez ügyben való felvilágosítások díjmentesek. Ügyvezetői iroda: Budapest, papnövelde-utca 6. szám alatt.

(22—52.) (3.) e. ügyvezető.

(1.) Tetemesen leszállított gyári árak mellett. (22-52.)

Szerelő-műhely vízvezetékek kútak s berendezésére.

Üzlet nagyobbitás és vízművészeti kellékek tárlata.

WALSER FERENCZ
 első magyar gép-
 és tűzoltószerek, gyár,
 harang- és érez-öntőde
 ERDÉLYORSZÁGI POKTELLEPE
 Kolozsvárt.
 Bel-Monositorutca 12. szám.

1869. ÉVI SZÉHÉNYI KISKÖZMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS

Kiváratra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

A legkitünőbb és legolcsóbb anyag gazdasági telepek, legelők, gyümölcskertek, vadaskertek, vasutak stb. bekerítéséhez.

FELTEN és GUILLEAUME-féle
 szabadalmazott

aczel-, tuskés-, kerítés-sodronyt

100 és 250 métert tartalmazó gombolyagokban és pedig:
 12 cmnyi közökben befont tuskékkal folyó méterenként 6½ krért
 6 " " " " " " " " " " " " 7½ "

Kétszálú aczel-sodronyt túske nélkül

100 métertől kezdve bármely méretben folyó méterenként
 4½ krért, továbbá a megerősítéshez szükséges horganyozott
 kettős aczélsegeket és a sodronyok kifeszítésére szolgáló
 feszítő emeltyüt ajánlanak

Kollerich Pál és Fia

csász. és királyi udvari szállítók

BUDAPESTEN, (6.) (15-16)

IV. ker. Ferecz-József-rakpart 21. szám.

Mintákkal ugyszintén a kerítések felállítására vonatkozó utasítással kiváratra készségesen szolgálunk.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köb-meter tűzifa	1 kilo marhahús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j c z á r o k b a n													
Bécs	május	30	metermázsa	950	—	830	840	750	690	—	—	—	—
Budapest	május	30	"	900	—	755	675	705	625	—	—	—	—
Balázsfalva	május	14	hektoliter	550	450	400	—	300	450	250	—	280	40
Brassó	május	22	"	680	380	370	380	260	390	360	175	240	44
Deés	május	26	"	720	620	520	480	420	460	680	280	380	40
Gyula-Fehérvár	május	30	"	650	575	475	—	—	475	350	135	260	46
Kézdi-Vásárhely	május	28	"	750	560	440	420	255	450	400	100	300	40
Kolozsvár	május	28	metermázsa	840	—	660	—	640	620	500	260	300	48
Maros-Vásárhely	április	2	metermázsa	700	560	600	—	480	530	350	150	300	46
Nagy-Szeben	május	29	hektoliter	640	520	—	—	270	470	200	150	300	44-46
Nagy-Várad	május	26	"	620	535	484	392	290	444	350	150	320	48
Sepsi-Szent-György	május	18	"	680	650	420	350	240	370	300	120	170	44
Szász-Régen	május	28	"	650	580	610	—	315	630	350	400	260	40
Torda	május	23	"	700	550	500	500	250	450	300	20	250	44

Nyomatott Gámán János örökösseinél, közép-utcza Minorita-épület.